

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/150/2002

OPINIE O ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W lipcu tego roku przynależność do organizacji związkowych deklarowało 6% badanych, co oznacza, że w porównaniu z rokiem ubiegłym odsetek związkowców zmalał o 2 punkty. Wśród osób pracujących 14% stanowią członkowie związków.

- Pracownicy zakładów, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy, najczęściej doceniają dobre intencje organizacji zakładowych, lecz nie dostrzegają wymiernych skutków ich aktywności - ponad dwie piąte (44%) sądzi, że związki starają się, lecz niewiele im się udaje. Ponad dwukrotnie wyższy jest odsetek pracowników sądzących, że w ich przedsiębiorstwie nie widać efektów działalności związków zawodowych (37%), niż odsetek tych, którzy są przekonani o ich efektywności (14%). Działalność organizacji związkowych wyraźnie lepiej oceniają związkowcy niż osoby nienależące do związków.

- Blisko połowa badanych (48%) uważa, że żaden z działających związków nie reprezentuje ich interesów, a jedna czwarta (24%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat. Ogółem 28% Polaków sądzi, że któryś ze związków wyraża ich interesy. Najwięcej wskazań uzyskał Związek Zawodowy „Samoobrona” (9%), wyprzedzając OPZZ (6%) i NSZZ „Solidarność” (5%). W porównaniu z rokiem 2001 wyraźnie zwiększył się odsetek badanych uważających działania związku „Samoobrona” za korzystne dla ludzi takich jak oni. Jednocześnie nadal maleje identyfikacja z działalnością NSZZ „Solidarność” i związków zrzeszonych w OPZZ.

W ostatnich miesiącach powstały dwie nowe organizacje stawiające sobie za cel reprezentację interesów pracowników najemnych. W Szczecinie utworzono Ogólnopolski Komitet Protestacyjny, grupujący przedstawicieli części zakładów pracy zagrożonych upadłością¹. Nieco wcześniej natomiast powstała trzecia co do wielkości ogólnopolska struktura związkowa: Forum Związków Zawodowych. W skład FZZ wchodzi - według jego założycieli - związki zawodowe liczące łącznie około 400 000 członków. Omawiane badanie² jest pierwszym, w którym uwzględniliśmy tę nową centralę związkową.

CZŁONKOSTWO W ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

W lipcu tego roku przynależność do organizacji związkowych deklarowało 6% ogółu badanych. W ostatnim dwunastoleciu zaobserwować można głęboką erozję pozycji związków zawodowych w Polsce. W 1991 roku trzykrotnie więcej dorosłych Polaków niż obecnie deklarowało członkostwo w związkach zawodowych. W latach 1991-1995 grupa badanych należących do organizacji związkowych wyraźnie zmalała (z 18% do 11%). Po okresie względnej stabilizacji w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, od roku 2000 rejestrujemy ponowny spadek liczby członków największych central związkowych. O ile w 1991 roku członkostwo w NSZZ „Solidarność” deklarowało 9% dorosłych mieszkańców naszego kraju, o tyle obecnie - znikomy odsetek (2%). W tym samym czasie wyraźnie zmniejszył się również

¹ Por. komunikat CBOS „Opinie o działalności Ogólnopolskiego Komitetu Protestacyjnego”, sierpień 2002.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (146) zrealizowano w dniach 5-8 lipca 2002 roku na 1024-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

(z 6% do 2%) odsetek ankietowanych należących do któregoś ze związków zrzeszonych w OPZZ. Członkostwo w jednym ze związków wchodzących w skład nowo utworzonego Forum Związków Zawodowych deklaruje ok. 1% badanych.

Wśród osób aktywnych zawodowo jest 14% związkowców, podczas gdy jeszcze w 1999 roku 20% pracujących należało do organizacji związkowych, a w 2001 roku - 17%. Członkami organizacji pracowniczych znacznie częściej są osoby pracujące w zakładach państwowych niż w sektorze prywatnym. Ponad jedna czwarta (28%) pracowników instytucji oraz zakładów państwowych i publicznych (zaliczamy tu również zakłady samorządowe i spółdzielcze) należy do związków zawodowych. W spółkach z udziałem właścicieli prywatnych i państwa uzwiązkowienie wynosi 20%. W sektorze prywatnym poza rolnictwem odsetek ten jest znikomy (1%); do związków rolniczych należy 2% pracujących w prywatnych gospodarstwach rolnych.

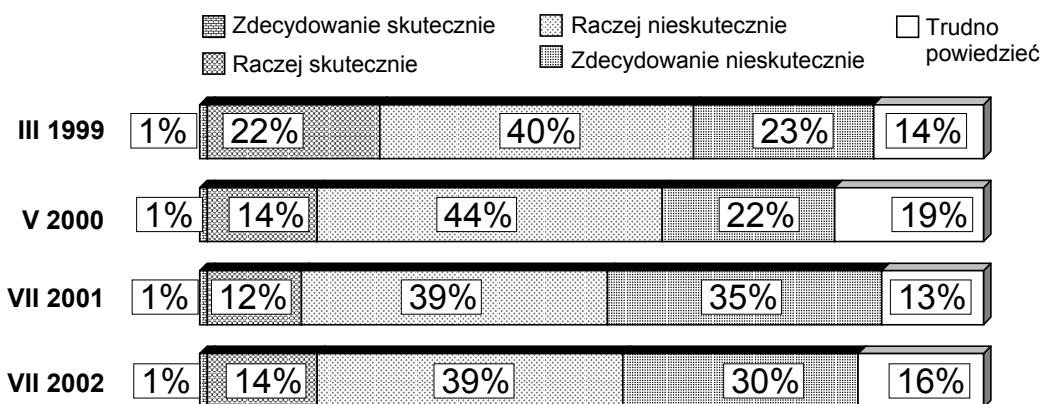
Tabela 1

Deklarowane członkostwo w związkach zawodowych	Wskazania respondentów według terminów badań									
	II 1991	VI 1992	XII 1993	III 1994	IX 1995	VI 1996	III 1999	V 2000	VII 2001	VII 2002
	w procentach									
Ogółem	18	16	10	14	11	11	11	9	8	6
w tym:										
- NSZZ Solidarność	9	6	5	5	6	5	5	4	3	2
- związki zrzeszone w OPZZ	6	6	3	5	3	3	3	3	2	2
- Inne związki	3	4	2	4	2	3	3	2	3	2

POSTRZEGANA SKUTECZNOŚĆ ORGANIZACJI ZWIĄZKOWYCH

Odpowiadając na ogólne pytanie, czy związki zawodowe w Polsce są skuteczne w obronie interesów pracowniczych, zdecydowana większość ankietowanych (69%) twierdzi, że są one nieefektywne. Jedynie 15% badanych uważa, że ich działalność przynosi efekty. W ciągu ostatniego roku nieco ubyło respondentów przekonanych o nieskuteczności związków.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ZWIĄZKI ZAWODOWE W POLSCE NA OGÓL SKUTECZNIE CZY TEŻ NIESKUTECZNIE BRONIĄ INTERESÓW PRACOWNICZYCH?

Nieco lepiej wykrystalizowane poglądy na temat skuteczności związków zawodowych mają ich członkowie niż niezwiązkowcy, ale jeżeli rozpatrywać opinie osób mających wyrobione zdanie w tej kwestii, obie grupy podobnie postrzegają efektywność związków. Wśród członków organizacji związkowych tylko nieco więcej jest zarówno tych, którzy uważają je za efektywne, jak i sądzących, że są one nieefektywne.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce na ogół skutecznie czy też nieskutecznie bronią interesów pracowniczych?	Odpowiedzi osób	
	należących do związków zawodowych	nienależących do związków zawodowych
	w procentach	
Zdecydowanie skutecznie	3	1
Raczej skutecznie	19	14
Raczej nieskutecznie	39	39
Zdecydowanie nieskutecznie	34	29
Trudno powiedzieć	5	17

Jeśli członków związków zawodowych zapytać o ocenę działania różnych struktur ich organizacji związkowych - o to, czy skutecznie bronią one ich interesów, odpowiedzi kształtują się inaczej. Okazuje się, że członkowie związków mają stosunkowo dobre zdanie o funkcjonowaniu zakładowych organizacji związkowych: odsetek przekonanych o ich skuteczności jest większy niż odsetek wyrażających przeciwną opinię.

Nieco gorzej przedstawiają się poglądy na temat działań podejmowanych przez wyższe szczeble organizacyjne związków. Odsetek związkowców przekonanych, że struktury branżowe ich związków są nieefektywne, jest nieco większy niż odsetek tych, którzy wierzą w ich skuteczność. Około jednej trzeciej związkowców (31%) ocenia struktury regionalne swojego związku jako skuteczne. Podobnie postrzegana jest skuteczność struktur centralnych - członkowie związków obwiniający je za brak skuteczności przeważają nad tymi, którzy uważają ich działania za efektywne.

Tabela 3

Jak Pan(i) sądzi, czy skutecznie broni(a) Pana(i) interesów czy też nieskutecznie:	Odpowiedzi członków związków zawodowych (N=63)		
	Skutecznie	Nieskutecznie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- zakładowa organizacja związkowa	49	40	11
- struktury branżowe związku	37	43	20
- struktury regionalne związku	31	43	26
- struktury centralne związku (np. Komisja Krajowa „S”, Prezydium OPZZ)	29	41	30

Rozbieżności w postrzeganiu efektywności związków zawodowych można częściowo wyjaśnić, zadając bardziej szczegółowe pytanie o ocenę skuteczności zakładowych organizacji związkowych. Pracownicy zakładów, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy, najczęściej doceniają dobre intencje organizacji zakładowych, lecz nie dostrzegają wymiernych skutków ich aktywności - ponad dwie piąte (44%) uważa, że związki starają się, lecz niewiele im się udaje. Odsetek pracowników sądzących, że nie widać efektów działalności związków zawodowych (37%), jest ponad dwukrotnie wyższy niż odsetek tych, którzy są przekonani o ich efektywności (14%).

Tabela 4

Jak Pan(i) ocenia działalność związków zawodowych w Pana(i) przedsiębiorstwie (zakładzie pracy)?	Pracownicy zakładów, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy	
	VII 2001	VII 2002 (N=149)
	w procentach	
Są efektywne, załoga wiele im zawdzięcza	12	14
Starają się, lecz niewiele im się udaje	44	44
Nie widać efektów ich działalności	37	37
Trudno powiedzieć	7	5

Respondenci pracujący w zakładach, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy, lecz nienależący do organizacji pracowniczej są znacznie bardziej krytyczni, niż ci, którzy zapisali się do związku. Wśród związkowców najczęstszy jest pogląd, że organizacje związkowe są mało skuteczne, ale przynajmniej podejmują próby działania. Pracownicy nienależący do związków zawodowych najczęściej uważają, że nie widać efektów działalności tych organizacji.

Tabela 5

Jak Pan(i) ocenia działalność związków zawodowych w Pana(i) przedsiębiorstwie (zakładzie pracy)?	Pracownicy zakładów, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy		
	ogółem	należący do związków zawodowych	nienależący do związków zawodowych
	w procentach		
Są efektywne, załoga wiele im zawdzięcza	14	24	8
Starają się, lecz niewiele im się udaje	44	52	39
Nie widać efektów ich działalności	37	18	49
Trudno powiedzieć	5	6	4

WPLYW ZWIĄZKÓW NA DECYZJE WŁADZ KRAJU

Polacy życzyliby sobie zwiększenia roli związków zawodowych w rządzeniu krajem - ponad połowa (59%) jest zdania, że związki zawodowe mają zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju. O tym, że jest on zbyt duży, przekonanych jest 12% respondentów, natomiast co dziesiąty (10%) ocenia wpływ związków jako wystarczający. W porównaniu z rokiem ubiegłym zmalał odsetek badanych chcących zwiększenia wpływów związkowych.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VI 1993	XII 1993	III 1999	XII 1999	V 2000	VII 2001	VII 2002
	w procentach						
Zbyt duży	15	9	21	20	13	10	12
Taki, jaki powinny mieć	17	20	14	19	13	8	10
Zbyt mały	56	42	49	42	52	65	59
Trudno powiedzieć	12	19	16	20	22	17	19

Zarówno członkowie związków zawodowych, jak i ci, którzy do nich nie należą, oczekują zwiększenia wpływów organizacji pracowniczych na decyzje władz w naszym kraju: 71% związkowców i 58% osób nienależących do związków zawodowych sądzi, że obecnie mają one zbyt mały wpływ na decyzje naszych władz.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Członkowie związków zawodowych	Osoby nienależące do związków
	w procentach	
Zbyt duży	4	12
Taki, jaki powinny mieć	15	10
Zbyt mały	71	58
Trudno powiedzieć	10	20

REPREZENTATYWNOŚĆ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Związki zawodowe spełniają w naszym kraju wiele funkcji, które gdzie indziej sprawują organizacje pozarządowe i partie polityczne. Może to sprawiać, że niektórzy, mimo iż nie należą do żadnego związku zawodowego, uważają dany związek za wyraziciela swoich interesów, tzn. identyfikują się z głoszonymi przezeń hasłami i jego działaniami. Badani oceniali reprezentatywność organizacji związkowych odpowiadając na pytanie, która z nich wyraża interesy ludzi takich jak oni. Najwięcej wskazań uzyskał Związek Zawodowy „Samoobrona” (9%), wyprzedzając OPZZ (6%) i NSZZ „Solidarność” (5%). Blisko połowa badanych (48%) nie czuje się reprezentowana przez żaden związek, a jedna czwarta (24%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat. Ogółem 28% Polaków sądzi, że któryś ze związków reprezentuje ich interesy.

W porównaniu z rokiem 2001 wyraźnie zwiększył się odsetek badanych uważających działania Związku Zawodowego „Samoobrona” za korzystne dla siebie. Jednocześnie nadal maleje identyfikacja z działalnością największych central związkowych: „Solidarności” i OPZZ.

Tabela 8

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	IX 1992	VI 1993	III 1999	XII 1999	V 2000	VII 2001	VII 2002
	w procentach						
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	6	12	11	11	13	8	6
NSZZ „Solidarność”	13	21	14	12	10	6	5
Związki zrzeszone w Forum Związków Zawodowych	-	-	-	-	-	-	1
NSZZ „Solidarność ’80”	8	8	2	2	2	1	1
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	6	8	2	2	2	1	1
Związek Zawodowy „Samoobrona”	2	5	9	4	5	4	9
Inny związek	0	0	3	2	1	2	2
Wszystkie związki zawodowe, jakie działają w kraju*	-	-	-	-	-	4	3
Żaden	40	31	43	46	44	51	48
Trudno powiedzieć	24	15	16	21	20	22	24

* Kategorię „wszystkie związki zawodowe, jakie działają w kraju” umieszczono jedynie w pomiarach z lipca 2001 i 2002, a kategorię „związki zrzeszone w Forum Związków Zawodowych” jedynie w pomiarze z lipca 2002. Sprawia to, że wyniki nie są w pełni porównywalne

Poglądy na ten temat związane są z preferencjami partyjnymi badanych. Sympatycy LPR i PiS częściej niż pozostali wyborcy utożsamiają się z aktywnością NSZZ „Solidarność”. Identyfikacja z działaniami Związku Zawodowego Rolnictwa „Samoobrona” najczęstsza jest, co zrozumiale, wśród potencjalnych wyborców partii Samoobrona. Trzeba jednak zaznaczyć, że jedynie ponad jedna trzecia elektoratu tego ugrupowania (37%) utożsamia się z działaniami związku. Potencjalni wyborcy LPR i Samoobrony częściej niż sympatycy pozostałych ugrupowań politycznych są zdania, że któryś z istniejących związków zawodowych reprezentuje ich interesy.

Tabela 9

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Potencjalne elektoraty ugrupowań parlamentarnych					
	LPR	PO RP	PSL	PiS	Samoobrona	SLD
	w procentach					
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	11	7	7	3	5	10
NSZZ „Solidarność”	20	5	7	19	2	2
Związki zrzeszone w Forum Związków Zawodowych	0	2	0	2	1	1
NSZZ „Solidarność ’80”	7	1	0	1	1	2
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	1	0	0	0	3	0
Związek Zawodowy „Samoobrona”	6	2	14	2	37	1
Inny związek	4	2	0	4	2	2
Wszystkie związki zawodowe, jakie działają w kraju	0	1	9	0	4	6
Żaden	32	58	54	63	37	51
Trudno powiedzieć	19	21	10	6	8	25

★

★

★

W ciągu ostatniego roku pogłębiła się zaobserwowana już wcześniej tendencja do spadku deklaracji przynależności do organizacji związkowych w Polsce. Obecnie poziom uzwiązkowienia pracowników jest najniższy z dotychczasowych.

Aktywność związków zawodowych oceniana jest przez badanych niejednoznacznie. Lepsze są opinie o strukturach zakładowych związków niż o wyższych szczeblach organizacyjnych - branżowych i regionalnych, a zwłaszcza centralnych. Pracownicy przedsiębiorstw, w których działa przynajmniej jeden związek zawodowy, przeważnie doceniają wysiłki organizacji zakładowych, jednak mają wątpliwości co do ich skuteczności.

Opracował
Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	6	94	1024
Płeć			
Mężczyźni	6	94	489
Kobiety	6	94	535
Wiek			
18-24 lat	0	100	158
25-34	7	93	185
35-44	8	92	163
45-54	12	88	222
55-64	6	94	134
65 lat i więcej	2	98	163
Miejsce zamieszkania			
Wieś	4	96	376
Miasto do 20 tys.	8	92	135
20-100 tys.	9	91	201
101-500 tys.	6	94	183
501 tys. i więcej mieszk.	8	92	129
Wykształcenie			
Podstawowe	2	98	261
Zasadnicze zawodowe	7	93	293
Średnie	8	92	354
Wyższe	11	89	116
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	19	81	86
Prac.umysł.niż.szczebla	19	81	87
Pracownicy fiz.- umysł.	13	87	75
Robotnicy wykwalifikowani	18	82	72
Robotnicy niewykwalifik.	5	95	43
Rolnicy	2	98	52
Pracujący na własny rach.	0	100	49
Bierni zawodowo			
Renciści	2	98	114
Emeryci	1	99	192
Uczniowie i studenci	0	100	68
Bezrobotni	0	100	144
Gospodynie domowe i inni	0	100	42
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	28	72	148
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	20	80	67
sekt. pryw. poza rolnict.	1	99	202
prywatnym gośp. rolnym	2	98	57
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	4	96	132
300-399	8	92	106
400-599	4	96	187
600-800	9	91	168
Powyżej 800 zł	9	91	162
Ocena własnych war. mater.			
Złe	5	95	354
Średnie	7	93	472
Dobre	6	94	198
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	5	95	68
Raz w tygodniu	5	95	530
1-2 razy w miesiącu	6	94	149
Kilka razy w roku	7	93	178
W ogóle nie uczestniczy	11	89	96
Poglądy polityczne			
Lewica	8	92	248
Centrum	7	93	282
Prawica	4	96	217
Trudno powiedzieć	5	95	277

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce na ogół skutecznie czy też nieskutecznie bronią interesów pracowników? 1 - Zdecydowanie skutecznie; 2 - Raczej skutecznie; 3 - Raczej nieskutecznie; 4 - Zdecydowanie nieskutecznie

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	14	39	30	16	1024
Płeć						
Mężczyźni	2	16	41	31	10	489
Kobiety	0	12	37	29	22	535
Wiek						
18-24 lat	1	24	39	13	24	158
25-34	2	21	41	25	11	185
35-44	0	11	41	39	10	163
45-54	2	11	42	34	11	222
55-64	1	8	40	36	15	134
65 lat i więcej	1	8	31	32	27	163
Miejsce zamieszkania						
Wieś	1	14	37	28	20	376
Miasto do 20 tys.	0	11	32	46	11	135
20-100 tys.	1	13	44	25	16	201
101-500 tys.	1	17	38	29	15	183
501 tys. i więcej mieszk.	3	13	46	26	12	129
Wykształcenie						
Podstawowe	2	10	34	28	26	261
Zasadnicze zawodowe	1	14	41	33	11	293
Średnie	1	16	38	30	15	354
Wyższe	2	15	48	24	11	116
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	3	15	51	19	12	86
Prac. umysł. niż. szczebla	2	14	49	31	4	87
Pracownicy fiz.- umysł.	2	19	37	27	15	75
Robotnicy wykwalifikowani	0	17	31	51	2	72
Robotnicy niewykwalifik.	3	21	29	37	10	43
Rolnicy	0	7	39	29	25	52
Pracujący na własny rach.	0	16	36	32	15	49
Bierni zawodowo						
Renciści	1	4	46	30	19	114
Emeryci	0	9	32	34	24	192
Uczniowie i studenci	1	20	36	9	34	68
Bezrobotni	1	18	35	33	12	144
Gospodynie domowe i inni	2	19	55	10	13	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	2	14	45	29	10	148
spółce właścicieli	1	15	42	36	6	67
prywatnych i państwa	1	21	36	32	10	202
sekt. pryw. poza rolnict.	1	4	41	30	25	57
prywatnym gosp. rolnym	0					
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	2	13	32	37	15	132
300-399	1	16	43	36	3	106
400-599	1	15	37	33	14	187
600-800	1	14	36	30	19	168
Powyżej 800 zł	1	14	47	23	14	162
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	9	36	38	17	354
Średnie	1	17	38	27	16	472
Dobre	3	16	46	21	14	198
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	1	9	40	21	30	68
Raz w tygodniu	1	12	41	30	16	530
1-2 razy w miesiącu	0	12	41	33	15	149
Kilka razy w roku	2	20	31	32	15	178
W ogóle nie uczestniczy	0	21	39	25	15	96
Poglądy polityczne						
Lewica	1	13	43	32	12	248
Centrum	1	15	39	34	11	282
Prawica	1	19	43	28	8	217
Trudno powiedzieć	2	10	33	25	31	277

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju? 1 - Zdecydowanie zbyt duży; 2 - Raczej zbyt duży; 3 - Taki, jaki powinny mieć; 4 - Raczej zbyt mały; 5 - Zdecydowanie zbyt mały

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	7	10	39	20	19	1024
Płeć							
Mężczyźni	6	9	13	36	24	11	489
Kobiety	4	5	8	40	17	26	535
Wiek							
18-24 lat	6	6	13	39	14	23	158
25-34	6	9	10	47	17	11	185
35-44	2	10	13	41	18	16	163
45-54	7	6	9	36	25	16	222
55-64	4	7	6	41	25	18	134
65 lat i więcej	4	4	11	27	22	32	163
Miejsce zamieszkania							
Wieś	2	6	7	43	16	25	376
Miasto do 20 tys.	5	6	10	38	28	13	135
20-100 tys.	3	8	12	36	20	21	201
101-500 tys.	8	7	16	33	23	13	183
501 tys. i więcej mieszk.	11	9	10	37	20	13	129
Wykształcenie							
Podstawowe	2	3	6	35	21	33	261
Zasadnicze zawodowe	4	6	8	43	26	14	293
Średnie	6	8	12	41	18	16	354
Wyższe	12	15	23	28	13	9	116
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	11	12	22	37	11	7	86
Prac.umysł.niż.szczebła	4	14	15	33	23	12	87
Pracownicy fiz.-umysł.	3	18	7	38	17	16	75
Robotnicy wykwalifikowani	4	4	6	44	36	6	72
Robotnicy niewykwalifik.	0	3	14	41	28	15	43
Rolnicy	1	8	6	33	19	34	52
Pracujący na własny rach.	26	10	9	32	12	11	49
Bierni zawodowo							
Renciści	3	2	6	44	22	23	114
Emeryci	2	5	8	32	24	28	192
Uczniowie i studenci	12	9	22	24	8	24	68
Bezrobotni	1	2	8	50	21	18	144
Gospodynie domowe i inni	4	3	6	50	11	26	42
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	6	6	15	40	24	9	148
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	6	15	9	39	28	3	67
sekt. pryw. poza rolnict.	9	13	13	35	15	16	202
prywatnym gosp. rolnym	1	9	5	36	19	31	57
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	0	8	8	37	27	19	132
300-399	0	0	9	49	33	8	106
400-599	3	11	7	37	22	20	187
600-800	5	8	12	34	23	18	168
Powyżej 800 zł	16	7	16	33	15	13	162
Ocena własnych war. mater.							
Źle	4	4	7	39	27	19	354
Średnie	2	8	12	38	18	21	472
Dobre	13	9	12	38	13	14	198
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	9	2	7	38	14	31	68
Raz w tygodniu	3	7	11	42	19	18	530
1-2 razy w miesiącu	4	6	10	36	25	19	149
Kilka razy w roku	6	7	11	33	24	18	178
W ogóle nie uczestniczy	12	11	9	32	19	17	96
Poglądy polityczne							
Lewica	6	9	11	39	22	13	248
Centrum	4	6	13	39	23	15	282
Prawica	9	9	14	44	20	6	217
Trudno powiedzieć	2	4	5	34	16	39	277

Tabela 4. Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, dba o potrzeby, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)? 1 - Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ; 2 - NSZZ "Solidarność"; 3 - Związki zawodowe zrzeszone w Forum Związków Zawodowych; 4 - NSZZ "Solidarność 80"; 5 - NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność"; 6 - Związek Zawodowy "Samoobrona"; 7 - Inny związek; 8 - Wszystkie związki zawodowe, jakie działają w kraju (%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	6	5	1	1	1	9	2	3
Płeć								
Mężczyźni	8	7	1	2	1	11	2	2
Kobiety	4	3	1	1	1	7	2	4
Wiek								
18-24 lat	4	5	2	0	1	14	1	5
25-34	9	1	1	1	2	11	2	4
35-44	3	4	1	2	0	9	2	3
45-54	5	7	1	2	0	6	3	1
55-64	8	4	1	2	1	11	1	1
65 lat i więcej	7	3	1	1	1	6	1	3
Miejsce zamieszkania								
Wieś	6	4	1	1	2	14	2	4
Miasto do 20 tys.	1	4	0	0	3	11	3	2
20-100 tys.	10	5	2	1	0	5	2	3
101-500 tys.	5	6	1	3	0	5	1	2
501 tys. i więcej mieszk.	3	6	0	2	0	7	1	2
Wykształcenie								
Podstawowe	6	3	0	1	1	11	1	2
Zasadnicze zawodowe	7	6	1	3	1	14	1	4
Średnie	5	5	2	1	1	7	1	3
Wyższe	5	8	0	2	0	1	6	2
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	6	7	2	2	0	0	7	3
Prac. umysł. niż. szczebla	8	4	3	3	0	7	3	5
Pracownicy fiz.- umysł.	4	6	5	0	0	7	5	3
Robotnicy wykwalifikowani	8	14	1	2	0	8	0	6
Robotnicy niewykwalifik.	9	6	1	0	0	21	0	6
Rolnicy	0	0	0	4	9	28	0	3
Pracujący na własny rach.	3	0	0	2	0	3	1	0
Bierni zawodowo								
Renciści	5	2	0	1	2	8	2	1
Emeryci	8	2	1	2	0	8	1	2
Uczniowie i studenci	2	3	0	0	0	5	0	1
Bezrobotni	8	7	0	0	2	12	0	3
Gospodynie domowe i inni	2	8	0	0	0	20	0	3
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	9	9	3	3	0	2	6	5
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	8	10	4	0	0	6	3	4
sekt. pryw. poza rolnict.	4	3	0	1	0	9	1	3
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	3	8	27	0	0
Dochody na jedną osobę								
Do 299 zł	4	1	1	0	1	10	2	4
300-399	10	8	0	3	1	17	2	2
400-599	6	5	1	1	0	11	1	2
600-800	9	5	3	2	0	4	4	5
Powyżej 800 zł	6	6	1	2	1	6	2	3
Ocena własnych war. mater.								
złe	7	5	1	1	1	13	1	2
Średnie	5	4	1	3	1	8	2	4
Dobre	5	7	2	0	0	5	3	2
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	11	0	2	1	2	1	0
Raz w tygodniu	6	4	2	1	2	12	1	2
1-2 razy w miesiącu	8	3	1	1	0	11	1	3
Kilka razy w roku	5	5	1	1	0	7	3	5
W ogóle nie uczestniczy	7	7	0	5	0	3	2	3
Poglądy polityczne								
Lewica	11	2	1	1	1	11	2	3
Centrum	6	5	1	2	1	10	3	3
Prawica	3	10	2	3	3	10	1	3
Trudno powiedzieć	3	3	1	1	0	6	1	3

(continued)

Tabela 4 cd. 9 - Żaden związek zawodowy

(%)

	9	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	24	1024
Płeć			
Mężczyźni	49	17	489
Kobiety	47	30	535
Wiek			
18-24 lat	38	30	158
25-34	38	27	185
35-44	56	18	163
45-54	56	18	222
55-64	50	21	134
65 lat i więcej	49	30	163
Miejsce zamieszkania			
Wieś	40	26	376
Miasto do 20 tys.	52	23	135
20-100 tys.	47	26	201
101-500 tys.	54	23	183
501 tys. i więcej mieszk.	62	16	129
Wykształcenie			
Podstawowe	42	34	261
Zasadnicze zawodowe	45	20	293
Średnie	53	22	354
Wyższe	57	18	116
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	52	20	86
Prac. umysł. niż. szczebla	49	20	87
Pracownicy fiz.-umysł.	42	27	75
Robotnicy wykwalifikowani	46	14	72
Robotnicy niewykwalifik.	39	18	43
Rolnicy	33	24	52
Pracujący na własny rach.	77	14	49
Bierni zawodowo			
Renciści	50	29	114
Emeryci	50	26	192
Uczniowie i studenci	45	44	68
Bezrobotni	47	21	144
Gospodynie domowe i inni	47	19	42
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	42	21	148
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	56	9	67
sekt. pryw. poza rolnict.	55	22	202
prywatnym gosp. rolnym	35	26	57
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	50	27	132
300-399	44	14	106
400-599	48	25	187
600-800	43	25	168
Powyżej 800 zł	55	17	162
Ocena własnych war. mater.			
Złe	49	21	354
Średnie	46	26	472
Dobre	52	23	198
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	47	34	68
Raz w tygodniu	47	24	530
1-2 razy w miesiącu	48	25	149
Kilka razy w roku	50	21	178
W ogóle nie uczestniczy	52	22	96
Poglądy polityczne			
Lewica	48	20	248
Centrum	49	22	282
Prawica	53	13	217
Trudno powiedzieć	44	37	277